

Studieavond Messiaanse gemeente Bracha, Apeldoorn

Is Jesjoea de Messias? "Nee", zeggen de rabbijnen.

6 november 2019

Jos Bremer

reageren? mail naar studiehuis@mq-bracha.nl

Ik ga je de mening van een aantal rabbijnen vertellen. Die rabbijnen kennen niet alleen de Hebreeuwse bijbel heel goed, maar ze hebben zich ook verdiept in het Nieuwe Testament – heel bijzonder en zulke rabbijnen zijn er niet zoveel.

Nou moet ik wel onderscheid maken tussen wat deze rabbijnen zeggen en wat ik zeg. Daar heb ik iets op bedacht. Als ik zélf spreek ... dan ziet u mij gewoon zo. Maar als ik de rabbijnen laat spreken ... dan doe ik deze pet op. U ziet dus aan de pet of de rabbijn spreekt of dat ik het ben. Voor mij ook een soort bescherming, want als u dan met allerlei tegenargumenten komt, boos wordt of met stoelen wil gaan gooien, dan zet ik snel die pet weer af en dan is de rabbijn ook weg.

<vanaf hier heb ik in deze tekst aangegeven door een streep in de kantlijn welke gedeelten ik zelf spreek; overige gedeelten vertellen de mening van rabbijnen>

Is Jesjoea de Messias? Ik zal je een chassidisch verhaaltje vertellen:

De komst van de Messias

Opgewonden komt een leerling het huis van zijn rabbi binengestormd: "Rabbi, rabbi, de Messias is gekomen!" "Mmm", reageert de rabbijn. Hij pakt zijn stok, schuifelt naar het raam, doet het gordijn een stukje opzij en kijkt naar buiten. Na een paar tellen keert hij zich naar de leerling en zegt: "Nee hoor, er is niets veranderd, alles is nog hetzelfde, de Messias is nog niet gekomen".

Dat is het. De rest van de avond is uitleg.

We zullen nog allerlei argumenten bekijken en nauwkeurig de Schrift bestuderen ... maar dit is toch de essentie: de wereld is nog niet verlost, dus is de messias nog niet gekomen. Punt.

Het gaat niet om de messias (Tovia Singer, Let's get Biblical, Volume 2, pg. 60-63)

En dan gaan we maar gelijk wat verklaren. Als je de Tenach bestudeert, dan vind je op vele plekken hoe de wereld voorgoed verandert in de messiaanse tijd. Maar er zijn maar weinig gedeelten die over de messias persoonlijk gaan. Met andere woorden: het belang van de messias zelf verbleekt bij het belang van de veranderde utopische wereld die zijn komst zal inluiden.

Maar wat zie je in de christelijke wereld? Tel eens hoe vaak Jezus wordt genoemd in een samenkomst. Tientallen keren.

Mozes leidde het volk Israël uit Egypte. Maar hij verbleekt bij de ongelooflijke gebeurtenissen, de wonderen, die tijdens de exodus plaatsvonden. Mozes' naam zul je in de haggada voor péssach dan ook nauwelijks tegenkomen.

Daarom rent die rabbi in dat verhaaltje niet naar de veronderstelde messias toe om hem te ontmoeten, maar kijkt hij alleen maar naar buiten.

Waarom gaat hij niet naar die veronderstelde messias? Waarom gaat het niet over Mozes? Waarom gaat het niet over de messias?

Omdat het alleen om de Eeuwige gaat. Ons oog, ons oor, ons hart, heel onze ziel moet gericht zijn op de Ene, de God van Israël. Niet op Mozes, niet op Abraham, niet op Daniël, niet op de messias, niet op Jesjoea, maar op degene waarvoor zij bereid waren te sterven, op Addonáj.

Waarom kijkt de rabbi naar buiten? Wat zou er buiten veranderd moeten zijn? Wat zeggen de profeten dat er gebeurt als de messias komt? (Zie ook Vol. 1, pg. 230-233)

- Er zal een wereldwijde vrede zijn. Zwaarden worden omgesmeed tot ploegscharen, speren tot snoeimessen. De wolf zal samenliggen met het lam, het kind zal spelen met een slang.
- Iedereen, van jong tot oud, waar ook ter wereld, zal de Eeuwige kennen. De wereld zal vol zijn van de *da'at Addonaj*, van de kennis des Heren. En de Eeuwige zal Koning zijn over de hele aarde.
- De doden zullen opstaan. De aarde zal al de gestorvenen – zij die tot stof zijn vergaan – baren.
- Het volk Israël wordt van alle windstreken, van de einden der aarde, teruggebracht naar het beloofde land.
- De derde tempel zal worden gebouwd en vanuit Jeruzalem zal de Tora uitgaan.

Kijk naar buiten. Is dat de realiteit? Toen Jesjoea leefde en ook na zijn dood, was er toen vrede? Nee, integendeel. De Romeinen overheersten met harde hand en na Jesjoea's dood werd het alleen maar erger. Niet alleen Jesjoea werd gekruisigd, er werden honderden, duizenden Joden vermoord.

Werd het volk Israël teruggebracht naar het land? Integendeel, de Joden werden door heel het Romeinse rijk verspreid. Kende iedereen de Eeuwige? Integendeel, als gevolg van de Romeinse onderdrukking en de verspreiding van de Joden, nam de kennis van Tora af en werd die steeds minder nageleefd. En tot overmaat van ramp werd ook de tempel door de Romeinen verwoest.

Dus hoezo is Jesjoea de messias?

– Ja, u heeft er een vreemde constructie van gemaakt. U zegt: dat gebeurt pas als Jesjoea de tweede keer terugkomt. En sommigen van u durven zelfs zo ver te gaan dat ze de Talmoed gebruiken – de Talmoed, waarvan ze zeggen: die heeft helemaal geen gezag; maar die gaan ze dan wél gebruiken om óns uit te leggen dat wij het altijd al over twee messiassen hebben gehad: de Messias ben Josef en de Messias ben David. Of, nou ja, de Talmoed gebruiken ... waarschijnlijk weten ze het niet eens te vinden in de Talmoed, want ze praten slechts anderen na. Ik zal u vertellen: ze begrijpen er werkelijk helemaal niets van.

Ik begrijp wel dat ze dat doen – dat u dat doet – bewijzen vinden: u móét wel, want u wilt per se geloven dat Jesjoea de messias is.

Er zijn er velen geweest in de geschiedenis die geloofd hebben dat ze de messias waren. Jesjoea was daar één van, hij geloofde zelf ongetwijfeld dat hij de messias was. Maar hij was het niet. Net als al die anderen dat niet waren, om het eenvoudige feit dat de profetieën niet zijn vervuld. Kijk maar naar buiten.

Hoe kan het dat Jesjoea dan toch als de messias wordt gezien door zoveel mensen, wereldwijd?

Dat is eigenlijk heel eenvoudig en begrijpelijk. Stel je de tijd eens voor, waarin Jesjoea leefde. De Joden werd onderdrukt door de bezetter, de Romeinen. Het werd van kwaad tot erger. Er werd vermoord, ze werden vervolgd, mochten hun godsdienst niet meer uitvoeren. Als er een tijd is om naar de messiaanse tijd uit te zien, een tijd van rust en vrede, van kennis van de Eeuwige, een tijd waarin de doden weer opstaan – en de doden waren voor veel mensen familieleden en vrienden die door de Romeinen waren vermoord – dus als er één tijd was, dan was het die tijd wel. Joden kenden de profetieën en zeker in zulke ellendige tijden kijken ze rijkhalzend uit naar die messiaanse tijd.

En dan staat er iemand op die het waagt in opstand te komen tegen het Romeinse gezag, die verkondigt dat het snel afgelopen zal zijn met dat Romeinse rijk. Iemand die zich getrouw aan de Tora houdt.

Kijk naar de tijd van de Tweede Wereldoorlog: hoeveel geruchten waren er wel niet dat het nu toch snel afgelopen zou zijn, die oorlog. En hoe graag geloofden mensen dat. Hoeveel hoop werd er uit geput, zelfs al waren het maar vage geruchten. Zelfs de mensen die realistisch waren, hoopten toch op een wonder.

En Jesjoea dééd wonderen. Mensen begonnen in hem de messias te zien. Helemaal voorstelbaar en ook niet de eerste keer. Het was al heel vaak gebeurd dat er iemand opstond in wie de messias werd gezien. Ook ná Jesjoea waren er zulke mensen, denk aan Bar Kochba, denk aan – heel recent nog, eind vorige eeuw – de chassidische Lubavitscher rabbijn Menachem Mendel Schneerson – op deze plaat staat: *Leve de koning, de messias* ... en iemand heeft er met verf een vraagteken achter gespoten.

De messias zal de wereld verlossen, zou het Romeinse Rijk te gronde moeten richten. Maar Jesjoea werd gekruisigd door de Romeinen. De hoop werd aan stukken geslagen. Niet de messias dus.

Maar als je al drie jaar lang gelooft dat hij de lang verwachte messias is – en het was niet zomaar iemand, hè, hij was heel bijzonder: godvrezend, wijs, radicaal, een wonderdoener – dan is het moeilijk te accepteren dat hij dood is. En wat bijzonder als je dan na zijn dood het

gerucht hoort: het verhaal is nog niet over, hij is opgestaan uit de dood. Natuurlijk, dat klopt helemaal, dat zeiden de profeten toch, dat er een opstanding van de doden zou zijn? Dus natuurlijk, Jesjoea is de messias, natuurlijk moest hij sterven om vervolgens op te kunnen staan uit de dood. Dus hij is het tóch en dan zullen de profetiën tóch binnenkort in vervulling gaan.

Maar dat duurde maar en duurde maar. En de Joden die in hem de messias zagen, begonnen langzaam aan hun hoop te verliezen. Want de profetiën kwamen niet uit. Sterker nog, het werd alleen maar erger. En bovendien: nergens in de profetiën staat dat de messias zélf zou moeten lijden en sterven. Dus de Joden, die de Schriften kenden, moesten erkennen dat ze achter een illusie waren aangelopen. Ze wilden het zo graag, maar het bleek toch allemaal niet waar te zijn.

Toch waren er enkele Joden die hardnekkig bleven geloven.

"Staat er niet in de profetiën dat de messias moest lijden en zou sterven? Of hebben we daar al die tijd overheen gelezen? Laten we nog eens goed kijken of dat toch niet ergens geschreven staat. Maar wacht eens, wat lezen we hier over de lijdende knecht? Dat moet wel op de messias slaan. Want Jesjoea is de messias, hij heeft geleden en is gestorven, dus dat móét wel in de profetiën staan en hier hebben we het. Jesaja 53 gaat over Jesjoea."

Alleen ... Jesaja 53 gaat helemaal niet over de messias. Lees het zelf, de vier liederen over de dienaar van de Eeuwige, vanaf Jesaja 41 ... die dienaar is Israël, niet Jesjoea. Ik ga dat vanavond niet uitleggen.

Het probleem is: als je het zó graag wilt – en dat was zeker in die tijd heel erg begrijpelijk – dan zoek je gewoon je gelijk. Dan maak je je eigen verhaal en vind je daar zelfs de bewijzen voor. Is heel menselijk, hoor.

Weet je dat er zelfs nu nog mensen zijn die geloven dat de aarde plat is? En niet weinig, hè, het is zo'n 1 á 2 procent van de bevolking. Ze zijn er heilig van overtuigd. Hebben ze ook allemaal bewijzen voor, kijk maar eens op YouTube. Eind september was er nog een bijeenkomst in Amsterdam van deze mensen, stond in de krant. En als leek kan ik daar weinig tegenin brengen, want heb ik de aarde ooit van zo'n grote afstand bekeken? Kan ik echt een bewijs leveren dat de aarde rond is?

Wie waren de leken in die tijd? Wie zou de Hebreeuwse Bijbel beter hebben doorgrond: de rabbijnen van die tijd – farizeeën – of de heidenen, met Paulus voorop? Die heidenen die nog niet zo heel lang tot bekering waren gekomen, die geen Hebreeuws maar Grieks spraken, die niet Joods waren opgevoed, maar met allerlei heidense cultussen waren grootgebracht ...

En Paulus was trouwens ook niet zo onderlegd in het Hebreeuws en in de Schrift, hè. Hij had een Griekse opvoeding gehad, hanteert in zijn brieven de Griekse vertaling van de Bijbel. Als jongeman had hij wel wat bij de Joden gestudeerd, maar het Griekse denken druipt van zijn

theologie af – eerder dit jaar heeft Peter van 't Riet daar een heel overtuigend boek over geschreven¹ en twee weken geleden kwam daar het tweede deel van uit.

Dus wie zou de Schrift het beste kennen en doorgronden, denk je?

De rabbijnen natuurlijk. En de rabbijnen wijzen Jesjoea af op basis van de schriften. Voor de Joden werd het een struikelblok zoals Paulus later zal zeggen.

1 Korinthe 1:22-24: ²² Immers, de Joden vragen om een teken [ja, dat klopt. Een Jood kijkt uit het raam en ziet dat de wereld niet is verlost] en de Grieken zoeken wijsheid; ²³ wij echter prediken Christus, de Gekruisigde, voor de Joden een struikelblok [ja, klopt ook, want wat de Joden zien, is niet overeenkomstig de Tenach] en voor de Grieken een dwaasheid. ²⁴ Maar voor hen die geroepen zijn [het is blijkbaar voor een exclusieve groep ... zorg dat je erbij hoort], zowel Joden als Grieken, prediken wij Christus, de kracht van God en de wijsheid van God.

Als de Joden de Schriften zo goed kennen en toch Jesjoea als messias afwijzen, moeten wij ons dan niet ernstig achter onze oren krabben?

Bedekking

Kijk, Paulus had dat probleem. Maar Paulus maakt zich er wel heel makkelijk vanaf. Paulus zegt gewoon: de Joden hebben een bedekking. Zij kunnen het niet zien, dat is een groot mysterie, maar zo heeft God dat geregeld. Zij zien het niet, maar wij wel.

Weet je waar dat op lijkt? Op een sekteleider. Op iemand die zegt: "Ik weet hoe het zit. God heeft het mij zelf verteld. God heeft die bedekking over de Joden gelegd en mij uitgekozen om het goede nieuws aan de volkeren te verkondigen. En iedereen die door mij wordt overtuigd, die is ook door God uitgekozen".

"Oh, ja, als God het je heeft verteld, wat kan ik daar dan nog tegenin brengen? Dan heb je ook geen enkel argument meer nodig hè. Dan is iedereen uitgepraat."

Laten we het maar eens lezen.

Het boek Handelingen eindigt met een bijzonder verhaal. Paulus is naar Rome overgebracht en woont daar, bewaakt door een soldaat. En dan komen de Joden van die plaats bij hem en willen van hem weten over deze sekte², het christendom. Dus plannen ze een afspraak:

Handelingen 28:23-29: ²³ En nadat zij voor hem een dag vastgesteld hadden, kwamen er velen naar de plaats waar hij verbleef. Hij legde het Koninkrijk van God aan hen uit en getuigde ervan, en hij probeerde hen, van 's morgens vroeg tot de avond toe, zowel uit de Wet van Mozes als uit de Profeten, te bewegen tot het geloof in Jezus. ²⁴ En sommigen lieten zich wel overtuigen door wat er gezegd werd, maar anderen geloofden niet. [Met andere woorden: Paulus was dus niet echt overtuigend. Hij had van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat zijn best gedaan om ze te overtuigen, maar de meeste Joden zagen er toch

¹ Peter van 't Riet, Paulus' jeugd en jonge jaren, deel 1 en 2

² Handelingen 28:22

geen heil in – ja, logisch, want die kenden de Tenach natuurlijk veel beter dan Paulus. – Paulus was trouwens echt een doordrammer, hé, probeerde mensen te overtuigen. Eerder in Handelingen (19:8) staat dat hij maar liefst drie maanden lang de Joden in de synagoge van Efeze probeerde te overtuigen. Maar goed, dat lukte toch niet en toen trok hij maar weer verder.

En nu moet je opletten. Is Paulus dan verdrietig dat het niet lukt? Zegt hij: "Jongens, denk er nog eens over na, kom later nog eens terug, dan hebben we het er nog eens over"? Nee, waar eindigt hij dan mee?]²⁵ *En zij waren het niet met elkaar eens en zij gingen uiteen nadat Paulus dit ene woord gezegd had: Terecht heeft de Heilige Geest door Jesaja, de profeet, tegen onze vaders gezegd: ²⁶ Ga naar dit volk toe en zeg: Met het gehoor zult u horen, maar beslist niet begrijpen, en ziende zult u zien, maar beslist niet opmerken, ²⁷ want het hart van dit volk is vet geworden en zij hebben met de oren slecht gehoord, en hun ogen hebben zij dichtgedaan, opdat zij niet op enig moment met de ogen zouden zien en met de oren horen en met het hart begrijpen, en zij zich zouden bekeren en Ik hen zou genezen.* [Paulus lijkt wel boos. Hij komt met een non-argument, een tekst uit Jesaja 6:9. Hij zegt: jullie z^ín het gewoon niet en dat is jullie eigen schuld! Hij past ook de tekst van de profetie een beetje aan, zodat hij de schuld bij de Joden zelf legt. Hij zegt: *want het hart van dit volk is vet geworden en zij hebben met de oren slecht gehoord, en hun ogen hebben zij dichtgedaan.* Maar in Jesaja staat: *Maak het hart van dit volk vet, en stop hun oren toe, en sluit hun ogen.* Het overkomt het volk. Maar Paulus beschuldigt de Joden hier dat ze z^élf hun oren en ogen hebben gesloten omdat hij ze niet kan overtuigen. En wat zegt hij dan?]²⁸ *Laat het u dan bekend zijn dat de zaligheid van God aan de heidenen gezonden is, en die zullen luisteren.* [Dan moet je het zelf maar weten: als jullie niet willen luisteren, dan ga ik wel naar de *gojien*, want die luisteren tenminste w^él – ja, die volken kon Paulus makkelijker overtuigen, want die hadden toch geen verstand van de Schriften, kenden ook geen Hebreeuws. Paulus had het hier dus heel duidelijk tegen de Joden, want dat lezen we tenslotte:]²⁹ *En nadat hij dit gezegd had, gingen de Joden weg, heftig onder elkaar redetwistend.* [Ja, en dat *heftig redetwisten* is ook een venijnige vertaling, alsof de Joden onderling heel erg verdeeld waren. Dat kwam natuurlijk omdat ze hun oren hadden dichtgestopt, denk je dan. Maar ze hadden gewoon heel veel te bespreken met elkaar – zo kun je dat ook vertalen. Ik hoor ze het zo zeggen: hoe is het in hemelsnaam mogelijk dat deze Paulus de Schrift zó uitlegt!]

Nog even Paulus in zijn brief aan de gemeente in Korinthe, waar hij ditzelfde argument herhaalt:

2 Korinthe 3: 14-16: ¹⁴ *Maar hun gedachten [die van de Israëlieten] werden verhard, want tot op heden blijft diezelfde bedekking bij het lezen van het Oude Testament, zonder te worden weggenomen. Die bedekking wordt tenietgedaan in Christus. ¹⁵ Ja, tot op heden ligt er, wanneer Mozes gelezen wordt, een bedekking op hun hart. ¹⁶ Maar wanneer het zich tot de Heere bekeert, wordt de bedekking weggenomen.*

Het is een rabbijnse uitleg, hè, dat de messias de Tora volledig zal uitleggen. Rabbijnen z^élf zeggen dat de messias de Tora zal vervullen en dat hij de Tora volledig zal verklaren. En Paulus gebruikt dat t^égen ze. Ja, want Paulus kent de messias, dus kan hij nu de Schrift uitleggen. Wat een hoogmoed. Vooral ook als je ziet hoe hij de Schrift verdraait zodat die bij zijn uitleg past.

Goed, deze gedachte gaat helaas zijn eigen leven leiden in het christendom. Ik laat je dat zien aan de hand van de volgende tekst.

Zacharia 12:10 en Johannes 19:37 (Tovia Singer, Let's get Biblical, Volume 1, pg. 191-204)

We lezen:

Zacharia 12:9-10: ⁹ Op die dag zal het gebeuren dat Ik alle heidenvolken die tegen Jeruzalem oprukken, zal willen wegvagen. ¹⁰ Maar over het huis van David en over de inwoners van Jeruzalem zal Ik de Geest van de genade en van de gebeden uitstorten. Zij zullen Mij aanschouwen, Die zij doorstoken hebben. Zij zullen over Hem rouw bedrijven, als met de rouwklacht over een enig kind; en zij zullen over Hem bitter klagen, zoals men bitter klaagt over een eerstgeborene.

Waarover gaat deze profetie van Zacharia? Als je de christelijke commentaren raadpleegt, dan zeggen die ongeveer allemaal het volgende:

Dit gaat over een gebeurtenis die aan het eind van de tijd zal plaatsvinden. Dit gaat plaatsvinden, zoals Paulus zei: *wanneer Israël zich tot de Heere bekeert*, namelijk door die *Geest van genade*. En dan *wordt de bedekking weggenomen*. Dan zullen de Joden op Jesjoea zien, zien wat ze destijds hebben gedaan, dat ze toen een enorme fout hebben begaan door Jesjoea te kruisigen. En met berouw zullen de Joden eindelijk Jesjoea erkennen als de werkelijke Messias.

Herkenbaar?

Deze christelijke uitleg komt natuurlijk een beetje door het Johannes-Evangelie, want daar is een zin uit deze profetie wordt geciteerd. Alleen daar wordt deze profetie toch anders uitgelegd. Laten we dat even lezen. Daar staat, als Jesjoea aan het kruis is gestorven:

Johannes 19:31-37: ³¹ Opdat de lichamen niet aan het kruis zouden blijven op de sabbat, omdat het de voorbereiding was (want de dag van die sabbat was een grote dag), vroegen de Joden dan aan Pilatus of hun benen gebroken en zij weggenomen mochten worden. ³² De soldaten dan kwamen en braken wel de benen van de eerste en van de ander die met Hem gekruisigd was, ³³ maar toen zij bij Jezus kwamen en zagen dat Hij al gestorven was, braken zij Zijn benen niet. ³⁴ Maar een van de soldaten stak met een speer in Zijn zij en meteen kwam er bloed en water uit. ³⁵ En die het gezien heeft, die getuigt ervan, en zijn getuigenis is waar, en hij weet dat hij de waarheid spreekt, opdat ook u gelooft. ³⁶ Want deze dingen zijn geschied, opdat het Schriftwoord vervuld wordt: Geen been van Hem zal gebroken worden. ³⁷ En verder zegt een ander Schriftwoord: Zij zullen zien op Hem Die zij doorstoken hebben.

Je ziet dat Johannes deze profetie uit Zacharia gebruikt. Dat *doorstoken hebben* uit die profetie, welke gebeurtenis is dat volgens Johannes?

Ja, dat was die Romeinse soldaat die Jesjoea in zijn zij steekt nadat Jesjoea gestorven was. Dus volgens Johannes gaat deze profetie niet over Jóden die Jesjoea hebben gedood, maar over wat er daarna is gebeurd.

En wie zag dat dan? Wie waren die *zij zullen zien op Hem die zij doorstoken hebben*? Dat moeten de Romeinen zijn geweest. Want in het verhaal van Johannes waren er geen Joden bij deze gebeurtenis aanwezig.

Dus Johannes zegt: deze profetie van Zacharia gaat over *déze* gebeurtenis, dat met die Romeinse soldaten, een gebeurtenis van 2000 jaar geleden. Deze profetie is vervuld.

Maar als we deze profetie van Zacharia in zijn context lezen, dan zien we dat die helemaal niet gaat over een messias. Dus helemaal niet over Jesjoea.

Waarover dan? Zacharia 12 wijst op de glorie die Israël te wachten staat in het laatste der dagen: *Jeruzalem zal gered worden*, is het thema van dit hoofdstuk. Het gaat over het bekende thema van Israëls ultieme en uiteindelijke redding van haar vele vijanden die tegen Jeruzalem opstaan. En hoewel God de vijanden zal vernietigen, zal een tragedie het hart van de natie Israël raken. Te midden van deze overwinningsoorlog zal een diep gevoel van rouw het volk Israël overvallen. Want een groot leider zal tijdens deze slag worden gedood en daarover rouwt het volk. Als gevolg daarvan zal de natie zich smekend tot God keren.

Wie is dat dan, die Israëlsche leider die zal worden gedood? Zacharia noemt geen naam. Maar hij verwijst in vers 11 hij wel naar een eerdere ramp in de geschiedenis van Israël waarbij de rechtvaardige koning Josia werd gedood³.

Zacharia 12 gaat dus helemaal niet over een executie van 2000 jaar geleden. Het gaat over de dood van een groot krijgsman op het slagveld van de apocalyptische oorlog van Gog en Magog. Dit uiteindelijke conflict leidt de messiaanse tijd in waarmee Zacharia zijn boek eindigt. Het is een profetie die nog vervuld moet worden.

En wat doet de christelijke uitleg?

Die combineert Johannes met Zacharia. Die zegt: het gaat *én* over de dood van Jesjoea, want dat leert het Johannes-Evangelie ons, *én* het is iets dat in de toekomst gaat plaatsvinden. In de toekomst zullen de Joden zien dat ze een fout hebben begaan door Jesjoea te doden. En dan zullen ze hem uiteindelijk als de messias aanvaarden. Zie je dat dat een hele kromme redenatie is?

Dat het ook heel krom is dat de Joden zullen rouwen over iemand die niet langer dood blijkt te zijn? Zij ontdekken dat Jesjoea, die zij hebben vermoord, *tóch* de messias blijkt te zijn. En dan lezen we: *Zij zullen over Hem rouw bedrijven ...* Dat is absurd.

Antisemitisme (Shmuley Boteach, *Kosher Jesus*, o.a. pg. 81-85)

Deze christelijke interpretatie, gebaseerd op het Johannes-Evangelie, is ook gelegen in het eeuwenoude christelijke antisemitisme: de beschuldiging dat de Joden Jesjoea hebben gedood. Daar *móét* ik even iets over zeggen.

³ Zacharia 12:11: *Op die dag zal in Jeruzalem de rouwklacht groot zijn, zoals de rouwklacht van Hadad-Rimmon in het dal van Megiddo.* (Zie 2 Kon. 23:29, 2 Kron. 35:22,24)

Het Nieuwe Testament staat bol van het anti-semitisme ...

Wacht, ik laat Shmuley Boteach zelf even aan het woord hierover. Ik vond een video van een debat dat hij voerde met Michael Brown, een messiaanse Jood. Echt een aanrader om het hele debat te kijken. Ik laat je nu maar een klein stukje zien dat ik heb ondertiteld⁴. Deze Michael Brown heeft eerst verteld dat in de Hebreeuwse Bijbel God steeds laat zien dat hij Israël van alles zal gaan aandoen als ze zich niet aan de Tora houden. Dus God bedreigt de Joden, zou je kunnen zeggen. En dan komt Shmuley aan het woord: ...

De christelijke interpretatie zegt: het Joodse volk is collectief verantwoordelijk voor het doden van Jesjoea. Dat anti-semitisme is al heel oud. Kijk bijvoorbeeld maar in:

Matthéüs 27:24-25: ²⁴ Toen Pilatus zag dat hij niets bereikte, maar dat er veeleer opschudding ontstond, nam hij water, waste zijn handen voor de ogen van de menigte en zei: Ik ben onschuldig aan het bloed van deze Rechtvaardige. U moet maar zien. ²⁵ En heel het volk antwoordde en zei: Laat Zijn bloed maar komen over ons en over onze kinderen!

Een grove beschuldiging van de schrijver van dit Evangelie – of wie dit er later ook maar aan heeft toegevoegd: de Joden, héél het volk, hebben de Messias vermoord. Een beschuldiging met catastrofale gevolgen, door de eeuwen heen, met de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog als tragisch dieptepunt. Mede mogelijk gemaakt door deze tekst en die honderden andere anti-Joodse uitspraken in het Nieuwe Testament.

Historisch trouwens een belachelijke uitspraak dat Pilatus zijn handen in onschuld zou wassen. Want wie was Pontius Pilatus? Een tiran, een moordenaar. Gewelddadig tot en met iedereen die maar een beetje in de weg stond, executeerde hij. Een massamoordenaar, de Stalin van de oude wereld. Later in de geschiedenis zou hij zelfs worden teruggeroepen naar Rome omdat hij zo buitengewoon gewelddadig was. En deze brute moordenaar zou zich op deze manier excuseren voor één enkele Jood? Gewoonweg belachelijk!

Weet je hoe dit soort teksten in die Evangeliën zijn terecht gekomen? Censuur. Deze teksten zijn geschreven tijdens die Romeinse onderdrukking, maar je leest geen slecht woord over de Romeinen. Deze teksten – maar ook de christenen – konden alleen overleven als ze een beetje vriendelijk over de Romeinen schreven. En het liefst een beetje negatief over de Joden, want die werden helemaal gehaat door de Romeinen. De Romeinen hebben een miljoen Joden afgeslacht.

Dat moet je altijd goed in gedachten houden als je het Nieuwe Testament leest. Die teksten zijn vervormd.

Goed terug naar die profetie van Zacharia en de christelijke uitleg daarvan.

Toen ik dit las bij Tovia Singer, dacht ik: hoe is het toch mogelijk! Hoe is het toch mogelijk dat zo'n profetie door christenen wordt misbruikt om het eigen gelijk te bewijzen? Om de christelijke theologie overeind te houden? En dat zo'n uitleg eeuwen lang blijft bestaan?

⁴ <https://youtu.be/a3VE2QV73G8> (vanaf minuut 25:25 tot 29:02)

Maar Tovia legt uit dat dat eigenlijk heel makkelijk is te begrijpen.

Kijk, de Joden zijn een probleem. Want wat als de Joden toch al die tijd gelijk hebben? Wat als het christendom met zijn Jesjoea er al die tijd gewoon vreselijk naast heeft gezeten en de Joden het al die tijd altijd bij het rechte eind hebben gehad?

Nee, wees maar gerust. Kijk maar deze profetie van Zacharia. Daar lees je het toch duidelijk? Uiteindelijk zullen de Joden toegeven dat ze fout zaten wat betreft Jesjoea die zij doorstoken hebben. Dus maak je geen zorgen.

Vanavond zeg ik: maak je maar wél zorgen. Maak je grote zorgen over die antisemitische christelijke uitleg, want die deugd van geen kant. En de volkeren zullen dat ook in gaan zien. Want wat zal er aan het einde der dagen ook gebeuren?

Zacharia 8:23: Zo zegt de HEERE van de legermachten: In die dagen zal het gebeuren dat tien mannen uit alle talen van de heidenvolken, vastgrijpen, ja, de punt van de mantel van een Joodse man [ja, en dat is niet Jesjoea, hè, maar dat is een willekeurige Joodse man] zullen zij vastgrijpen, en zeggen: Wij gaan met u [en dat is een meervoud: met jullie, met alle gelovige Joden] mee, want wij hebben gehoord dat God met u [met jullie, meervoud] is.

Dus het is andersom. Het zijn niet de Joden die snottierend zullen toegeven dat Jesjoea toch wel de Messias is en dat ze zo'n spijt hebben dat ze hem hebben gedood. Het is andersom: het zijn de mensen uit de volkeren die de tsietsiet van een Jood vastgrijpen. En ze zeggen: we gaan met jullie mee, want wij hebben eindelijk ingezien – niet gehoord, maar ingezien, ze begrijpen het: God is met jullie.

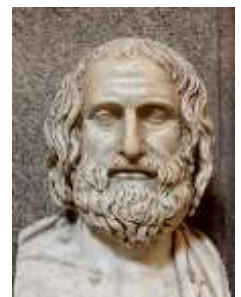
Ik zou zeggen: waarom zouden we wachten? Laten we nú een Jood aangrijpen. Rabbi Tovia Singer bijvoorbeeld – hij heeft heel veel video's op internet staan. Of Shmuley Boteach ...

Maar eerst even ... pauze.

<PAUZE>

Admetos en Alkestis

Ik ga je een verhaal vertellen. Het is al een oud verhaal, het is meer dan vier eeuwen ouder dan de verhalen over Jesjoea. Het is een verhaal van de Griekse schrijver Euripides – hier zie je hem, een beeld uit een museum in Rome. Euripides werd bijna 500 jaar voor onze jaartelling begon, geboren op een Grieks eiland en hij heeft gedichten en toneelstukken geschreven.

Het oudste van zijn nog bewaard gebleven toneelstukken⁵ gaat over koning Admetos en zijn mooie vrouw, koningin Alkestis – hier afgebeeld op een muurschildering in Pompeï. (Hier vooraan, met die blote rug, is Admetos en links van hem zit zijn vrouw Alkestis.)

In dat verhaal van Admetos en Alkestis horen we dat het lot van Admetos is dat hij vroeg moet sterven. En dan komt er een god op het toneel. Niet zomaar één, maar één van de grootste: Apollo. Op deze plaats staat hij hier achter, met die pijlkoker op zijn rug. En omdat koning Admetos iets goeds heeft gedaan voor de god Apollo, heeft Apollo geregeld dat hij niet hoeft te sterven, maar dat iemand anders in zijn plaats mag sterven.

Maar ja, wie krijg je zover om voor jou in de plaats te sterven? Admetos vraagt zijn hele familie, maar iedereen bedankt natuurlijk vriendelijk. Dan probeert hij zijn ouders over te halen – ze zijn toch al oud – maar helaas, die willen ook niet.

Uiteindelijk zijn vrouw Alkestis ermee in om voor hem haar leven op te offeren. Ja, hoe kan dat ook anders. Alleen iemand die heel veel van je houdt, is bereid voor je te sterven. Dus zo geschiedde.

Je begrijpt dat Admetos na haar dood ontzettend verdrietig is en zich eigenlijk ook schaamt dat hij dat heeft kunnen toestaan.

En dan komt er weer een god op het toneel. Of god ... deze keer is het een godenzóón, Heracles – niet een god zoals Apollo, maar in feite een hele goede atleet die als zoon van de god Zeus werd aanbeden.

Dit schilderij is uit de 19^e eeuw.

Deze godenzoon Heacles komt om Admetos – hier in rouw bij zijn vader – te redden uit zijn benauwdheid. En wat Heracles dan doet: hij daalt af in het dodenrijk – worstelt hier met de dood – om Alkestis – die hier dood op bed ligt – te bevrijden uit haar doodskwellingen, wekt haar op uit de dood en brengt haar terug bij Admetos.

En toen leefde ze nog lang en gelukkig ...

Dit verhaal van Euripides gaat dus over iemand die vrijwillig sterft in plaats van iemand anders – om die ander te redden van de dood – en vervolgens wordt vereerd door een zoon van God die de dood overwon en die het onschuldige slachtoffer redde en deed opstaan uit het graf.

Bekend thema, hè?

⁵ op internet vind je hier een Engelse vertaling van dit toneelstuk:
<https://www.poetryintranslation.com/PITBR/Greek/Alcestis.php>

Paulus zal dit verhaal ongetwijfeld hebben gekend, hij heeft een Griekse opvoeding gehad. En Paulus heeft vanuit dat Griekse denken die mystieke ervaring die hij heeft gehad – hij zag een groot licht, weet je nog? – betekenis gegeven en hij heeft zijn verhaal over Jesjoea gekleurd.

Daarom kon deze rabbi uit Nazaret, deze bijzondere maar toch ook gewone Joodse man, Jesjoea, een plaatsvervangend menselijk offer worden, kon de redding alleen via Jesjoea lopen en kon hij – later in de geschiedenis – zelfs God worden!

Weet je, jaren geleden ontdekte ik dat het kerstverhaal zoals ik dat toen vierde, doordrenkt is van heidense gebruiken. Je hebt dat ongetwijfeld zelf ook gezien. Ook dat was voor mijn vrouw trouwens een veel grotere schok dan voor mij. Maar ik kom er langzaam aan achter dat het niet alleen het kerstverhaal is. Het lijkt wel of het hele christendom geschoeid is op heidense leest. Op de verhalen uit de Griekse mythologie. Het mensenoffer, het plaatsvervangend lijden en sterven, een mens die god is, god die wordt geboren uit een maagd ... Hoe meer ik me verdiep in de Tenach, des te meer ik vermoed dat het gewoon niet klopt.

Lees Deuteronomium 4, het is zó duidelijk ... of wacht, ik laat nog even de rabbijn zelf aan het woord. Deze keer die andere, Tovia Singer⁶.

Deuteronomium 4:35: *יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים, Addonáj hoe ha'ellohiém, Addonáj, Hij is God, אין עוד מלבדו, een ood milváddo, er is niemand anders dan Hij alleen!*

En dat is niet een God die ver weg is, zoals bij de Grieken, dat er een middelaar nodig is tussen God ver weg en de mens hier op aarde.

Deuteronomium 4:7: *Want welk groot volk is er waar de goden zo dichtbij zijn als de HEERE, onze God, bij ons is, altijd als wij tot Hem roepen?*

Ook daarom kreeg Paulus de Joden niet overtuigd, want zij kenden niet alleen de Schriften maar God is dicht bij hen.

Voor de heidenen een heel ander verhaal: goden waren ver weg, bemoeide zich niet met de mensen. Vonden het dus wel een goed verhaal. Vonden het ook een bekend verhaal, want het evangelie was helemaal in het Griekse straatje, paste in de mythologie. Dus ging er in als zoete koek.

Maar wat het christendom in wezen is, is afgoderij. Want er is niemand anders dan Hij alleen, de Ene ontzagwekkende God van Abraham, de God van Izak en de God van Jakob. En deze God vraagt je niet te geloven in plaatsvervangende mensenoffers, maar hij vraagt je terug te keren naar de Hem, met heel je hart en met geheel je ziel. Want er is niemand anders dan Hij alleen!

⁶ <https://youtu.be/i-erC-DefpQ> (vanaf minuut 0:23 tot 3:33)

Zonde en verzoening (Tovia Singer, Let's get Biblical, Volume 1, pg. 67-89)

Eén van de hoekstenen van het christelijke geloof is dat Jesjoea's bloed ons reinigt van onze zonden. En dat is niet één van de vele mogelijkheden, maar Jesjoea is dé weg. Alleen door zijn offer, dat wil zeggen: door zijn bloed, is vergeving mogelijk. Toch?

Maar wat nou, als dat helemaal niet zo blijkt te zijn? Als dat helemaal niet volgens Tenach is? Dan heeft het christendom toch wel een groot probleem, niet?

Laten we maar eens kijken. Misschien wel de belangrijkste christelijke tekst is:

Hebreeën 9:22: En bijna alles wordt volgens de wet door bloed gereinigd, en zonder het vergieten van bloed vindt er geen vergeving plaats.

Paulus heeft het in dit gedeelte over de offerdienst in de tempel, die niet volmaakt was. En dat het offer van christus wél volmaakt is. In dat hele betoog zegt Paulus iets dat essentieel is, namelijk dat er *zonder het vergieten van bloed geen vergeving plaatsvindt*. Dat is essentieel, want als vergeving ook op andere manieren kan plaatsvinden, waar hebben we dat offer van Jesjoea dan nog voor nodig, toch?

Dit is een nieuwe uitvinding van Paulus, want het komt totaal niet overeen met de Hebreeuwse bijbel. Kijk, in de uitleg van dit vers uit Hebreeën wordt altijd verwezen naar Leviticus.

Leviticus 17:10-11: ¹⁰ Iedereen uit het huis van Israël en van de vreemdelingen die in hun midden verblijven, die wat voor bloed dan ook gegeten heeft, tegen die persoon die dat bloed gegeten heeft, zal Ik Mijn aangezicht keren, en Ik zal hem uit het midden van zijn volk uitroeien. ¹¹ Want het leven van het vlees is in het bloed, en Ik heb dat Zelf voor u op het altaar gegeven om voor uw leven verzoening te doen. Want het is het bloed dat door middel van het leven verzoening bewerkt.

Dat laatste gedeelte wordt door de schrijver van Hebreeën uit zijn context gehaald en omgedraaid. In Leviticus staat kortweg: *het bloed bewerkt verzoening*. Maar wat zegt Hebreeën? Die keert het om: *Zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving*.

Maar dat klopt niet. Uit de context van Leviticus 17 zie je dat die mededeling een verklaring is, het begint met *want: Want het bloed bewerkt verzoening*. Wat verklaart het dan? Nou, dat bloed nooit gegeten mag worden. Dat het altijd op het altaar uitgestort moet worden. Bloed mag nooit voor iets anders worden gebruikt.

Maar je kan dat niet omdraaien. Je kan niet zeggen: alleen door het bloed is er vergeving, dat staat er niet.

Waarom doen ze dat in Hebreeën dan wel?

Lijkt me logisch: omdat je anders makkelijk om Jesjoea heen kan. Deze sekte draaide om de persoon Jesjoea, dus was het niet de bedoeling dat er ook nog andere wegen waren. Daarom werden dit soort verdraaiingen gemaakt.

Daar zit al iets in van macht. En later zie je dat helemaal, toen kwam dat ook het machtsinstituut kerk heel goed uit. Want hoe kon je aanspraak maken op dat bloed van Jesjoea? Hoe kon je vergeving krijgen? Alleen maar via de kerk.

Maar je weet heus wel dat die tekst in Hebreeën niet klopt. Want werden bijvoorbeeld de zonden van de inwoners van Ninevé vergeven door bloedvergieten? Werden daarvoor offers gebracht? Je leest alleen dat ze zich bekeerden, dat ze tot de Eeuwige riepen⁷. Dat was voldoende.

En werd koning Davids zonde die hij had begaan om Batseba te krijgen, vergeven door een offer? Toen de profeet Nathan David confronteerde met zijn zonde ...

2 Samuël 12:13: Toen zei David tegen Nathan: Ik heb gezondigd tegen de HEERE. En Nathan zei tegen David: De HEERE heeft ook uw zonde weggenomen; u zult niet sterven.

We lezen daar helemaal niets over een offer.

Dus het is een valse verklaring dat er *zonder het vergieten van bloed geen vergeving plaatsvindt*.

Ja, maar die offers in Leviticus dan? Die wáren toch onder andere voor het verzoenen van zonden?

Ja, dat klopt. Maar beseft goed dat die offers alleen maar voor onopzettelijk gepleegde zonden waren. Staat heel duidelijk in Leviticus 4 (vers 2), de wetten voor het zondoffer. Een zondeoffer was dus slechts voor de allerkleinste vorm van overtredingen, die per ongeluk waren gebeurd.

En dan hebben we nog het schuldoffer, dat werd gebracht voor bepaalde zonden, dat was niet eens altijd een dierenoffer. Want als je te arm was om een dier te offeren, mocht je ook een meeloffer brengen voor je zonde⁸. En bij een meeloffer vloede er natuurlijk helemaal geen bloed.

Profeten over de offerdienst

Dat hele offergebeuren wordt sowieso overschat. De profeten zijn daarin eensgezind – Jesaja, Jeremia, Micha, Hosea en ook de Psalmschrijver – ze vertellen: vertrouw niet op bloedoffers om verzoening voor je zonden te krijgen. Maar doe *t^esjoevá!* Keer terug naar de Eeuwige, belijd je zonden, heb berouw. Degene die dat oprecht doet, zal God vergeven. Het plaatsvervangende offer is het enige ritueel in de Tora waarvan het belang wordt afgezwakt in Tenach.

Maar dat gaat natuurlijk volledig in tegen de leerstellingen van het Nieuwe Testament. Daarom heeft de auteur van de Hebreeën-brief de tekst van de Schrift ook hier aangepast, kijk maar. In Tenach lezen we:

Psalm 40:7: U hebt geen vreugde gevonden in slachtoffer en graanoffer, U hebt Mijn oren doorboord; brandoffer en zondoffer hebt U niet geëist.

⁷ Jona 3:8-10

⁸ Leviticus 5:11

Wat maakt de schrijver van Hebreeën ervan?

Hebreeën 10:5-6: ⁵ *Daarom zegt Hij bij Zijn komst in de wereld: Slachtoffer en graanoffer hebt U niet gewild, maar U hebt voor Mij een lichaam gereedgemaakt.* ⁶ *Brandoffers en offers voor de zonde hebben U niet behaagd.*

Maar U hebt voor Mij een lichaam gereedgemaakt? Waar komt dat vandaan? Dat staat er helemaal niet.

Er staat: *U hebt Mijn oren doorboord.* Dat wil zeggen: ik heb het gehoord, ik heb begrepen waar het écht om gaat, namelijk om bekering en berouw. Die offers zijn niet zo belangrijk.

Maar de schrijver van de Hebreeën zwakt de offers níét af. Voor Hebreeën zijn de offers juist heel belangrijk. Alleen wordt geprobeerd aan te tonen dat ze niet volmaakt zijn en dus nooit vergeving kunnen bewerkstelligen. En in plaats van die offers wordt dan *een lichaam gereedgemaakt*: het lichaam van Jesjoea dat als offer in plaats van die andere offers wordt gesteld. En alleen dát plaatsvervangende offer kon zonden wegnemen. De offers zijn dus heel belangrijk voor het christendom, want het waren voorafschaduwingen van het mensenoffer van Jesjoea aan het kruis.

Daarom wijzigt deze schrijver de tekst uit de Psalmen en leidt zijn lezers om de tuin, want die denken dat dat allemaal in de Schriften staat. Die lezers vonden dat prima. Mensenoffers, plaatsvervangende offers, waren bekend voor ze. Verhalen en toneelstukken gingen daarover, al eeuwen.

Maar voor de Joden die de Schriften kenden, was dit verschrikkelijk en ze accepteerden het dan ook niet. Hoe kon God zélf een mensenoffer brengen!? Ongekend, absurd!

Mensenoffers waren nooit toegestaan door de God van Israël. Dat was een afschuwelijk heidens ritueel dat in de landen rondom Israël werd uitgevoerd en dat door de God van Israël werd veroordeeld als iets weerzinwekkends.

Wanneer vergeeft God? Als we onze zonden belijden, als we ons bekeren, ons opnieuw met hart en ziel tot de Eeuwige keren, tot Hem bidden ... dán luistert Hij, vergeeft Hij. Als we verantwoordelijkheid nemen voor onze daden.

Maar wat zegt Paulus? Die ontkent onze verantwoordelijkheid: wat kunnen wij als mens nou doen? Het is allemaal genade, zegt hij bijvoorbeeld in:

Efeze 2:8-9: ⁸ *Want uit genade bent u zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is de gave van God;* ⁹ *niet uit werken, opdat niemand zou roemen.*

Maar vraag je eens af: waarom is deze grootste doctrine van het christendom niet bekend in Tenach? Nergens vinden we maar een hint in deze richting, nergens iets over een plaatsvervangend mensenoffer. Een offer dat eens en voor altijd genoeg is.

Eens en voor altijd

Schrijft Paulus ook, hè. Dat er geen offers meer nodig zijn:

Hebreeën 10:18: *Waar er nu vergeving voor is, is er geen offer voor de zonde meer nodig.*

Maar als dat zo is, waarom dan bijvoorbeeld die profetie van Ezechiël, in de hoofdstukken 40-47? Hij profeteert dat in de messiaanse tijd de tempel herbouwd zal worden en dat het offeren zal terugkeren, inclusief de zondoffers. Ook Jesaja (56:6-7) profeteert dat en Jeremia (33:17-18) en Zacharia (14:21) ...

In Joodse ogen is dat volkomen begrijpelijk. Hosea had al geprofeteerd dat tijdens de ballingschap van Israël er geen koning, hogepriester en offers zouden zijn. Maar dat dit een tijdelijke onderbreking zou zijn, tot de messiaanse tijd.

Hosea 3:4-5: ⁴ Want de Israëlieten moeten veel dagen [vele dagen, niet een eeuwigheid, niet voor eens en altijd ...] zonder koning en zonder vorst blijven, zonder offer en zonder gewijde steen, zonder efod en afgodsbeelden. ⁵ Daarna zullen de Israëlieten zich bekeren, en de HEERE, hun God, zoeken en David, hun koning. Zij zullen zich in diep ontzag tot de HEERE en Zijn goedheid wenden, in later tijd.

Deze profetie weerspreekt de christelijke theologie. Die zegt: er is geen tijdelijke onderbreking, maar het is afgeschaft. Evangelisten beweren dat Jesjoea de koning, hogepriester en het offer is voor eeuwig. Maar de profeten vertellen: het is niet afgeschaft, het zal er straks allemaal weer zijn, in volle glorie.

Er zijn uitleggers die er toch nog een draai aan proberen te geven. Die zeggen: die offers die dan worden gebracht die wijzen terug naar Jesjoea, dat zijn herinneringsoffers. Maar dat is een mislukte poging. Ezechiël⁹ is er heel duidelijk over: er worden straks in de derde tempel weer zondoffers gebracht voor de verzoening van onopzettelijke zonden.

Waarom moet er opnieuw verzoening worden gedaan als Jesjoea dat voor eens en voor altijd gedaan zou hebben?

Er was dus geen plaatsvervangend mensenoffer dat eens en voor altijd deze offers overbodig maakte. Dat zijn Griekse godenverhalen.

Net als Paulus zou ik nog tot diep in de nacht kunnen doorgaan met je proberen te overtuigen. Maar dat doe ik niet – wil ik niet eens. Ik sluit deze avond af met je nog op één andere manier te laten zien hoe het Griekse denken door het Nieuwe Testament heen steeds meer terrein won.

Zoon van God (Tovia Singer, Let's get Biblical, Volume 1, pg. 167-173)

En dat doen we door te kijken naar het begrip *zoon van God*.

Wie is een zoon van God?

Nou, dat ligt er maar aan aan wie je het vraagt. Vraag je het aan de Joden ... voor hen is dat een bekende term, want de Tenach heeft het over verschillende individuen en groepen die

⁹ Ezechiël 45:18-20

zo worden genoemd. De kinderen Israëls worden bijvoorbeeld zo genoemd¹⁰. Koning David wordt zoon van God genoemd¹¹ en ook koning Salomo¹². Dat betekent natuurlijk niet dat Israël of de koningen van Israël op de één of andere manier goddelijk waren. Het geeft aan dat ze een bijzondere relatie hadden met God, zoals de relatie tussen een vader en een zoon. Dat ze door de Eeuwige waren uitgekozen om een speciale heilige opdracht te vervullen. Maar het duidt natuurlijk geen fysieke afstamming van God aan.

Voor de Grieken en Romeinen, was zoon van god ook een bekende term. De groten der aarde werden godenzonen genoemd. Zoals Heracles, van dat verhaal net, en Alexander de Grote. Zij werden in de verhalen zonen van de Griekse god Zeus en een menselijke, dus sterfelijke maagd.

Van Romulus, de stichter van de stad Rome, werd verteld dat hij de zoon was van de God Mars en een sterfelijke maagd. En Romeinse keizers als Augustus en grote filosofen als Pythagoras werden gezien als dit soort goddelijke wezens. Godenzonen die hun opmerkelijke prestaties wel te danken moesten hebben aan goden.

Maar ze waren dus niet gelijk aan die goden. Ze hielden er in die tijd een hele hiërarchie aan goden op na. Deze zonen van god waren fantastische figuren maar nog steeds volledig onderworpen aan de hogere goden.

Het probleem met deze titel *zoon van God* in het Nieuwe Testament is dat het Griekse denken het overnam van het Joodse denken. Zet je de boeken van het Nieuwe Testament chronologisch op een rij, dan wordt het zo duidelijk, dat ik bijna van mijn stoel viel.

Die boeken zijn geschreven vele jaren na Jesjoea's sterven, van halverwege de eerste eeuw, tot het einde daarvan – en over die volgorde zijn ook de christelijke wetenschappers het wel eens. Wanneer je dan kijkt wanneer de schrijvers Jesjoea *zoon van God* zijn gaan noemen, zie je dat dat steeds vroeger in zijn leven is.

De oudste geschriften van het Nieuwe Testament zijn de brieven van Paulus. Paulus schrijft dat Jesjoea pas door zijn opstanding *zoon van God* werd genoemd.

Romeinen 1:3-4: ³ ten aanzien van Zijn Zoon, [Die wat het vlees betreft geboren is uit het geslacht van David. ⁴ Wat de Geest van heiliging betreft,] is met kracht bewezen dat Hij de Zoon van God is, door Zijn opstanding uit de doden, namelijk Jezus Christus, onze Heere.

Over Jesjoea's leven op aarde zegt Paulus weinig. Daar was hij zelf ook geen getuige van.

Na verloop van tijd waren de leden van de christelijke secte niet zo tevreden meer met deze uitleg van Paulus: Jesjoea moest toch al tijdens zijn openbare optreden zoon van God geweest zijn? Dus werd het Jesjoea's doop die hem zoon van God maakte, niet zijn opstanding uit de dood. Want zijn doop was het beginpunt van zijn openbare optreden.

¹⁰ Exodus 4:22, Hosea 11:1

¹¹ Psalm 2:7

¹² 2 Samuël 7:14-16

We zien dat in het oudste van de vier evangeliën, Markus, geschreven 15 jaar na de brief van Paulus aan de Romeinen. Daar wordt Jesjoea geïntroduceerd als volwassene en het boek begint met de doop van Jesjoea. En na die doop, zo lezen we:

Markus 1:11: En er kwam een stem uit de hemelen: U bent Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik Mijn welbehagen heb!

Markus is een heel eenvoudig Evangelie, niet opgetuigd, we lezen niets over dat Jesjoea goddelijk zou zijn of over ongewone gebeurtenissen bij zijn geboorte. Hij is gewoon mens, tot en met zijn kruisiging waar hij het uitschreeuwde: *Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?* (Markus 15:34). In het jaar 70 beschouwden christenen Jesjoea nog steeds als geheel menselijk.

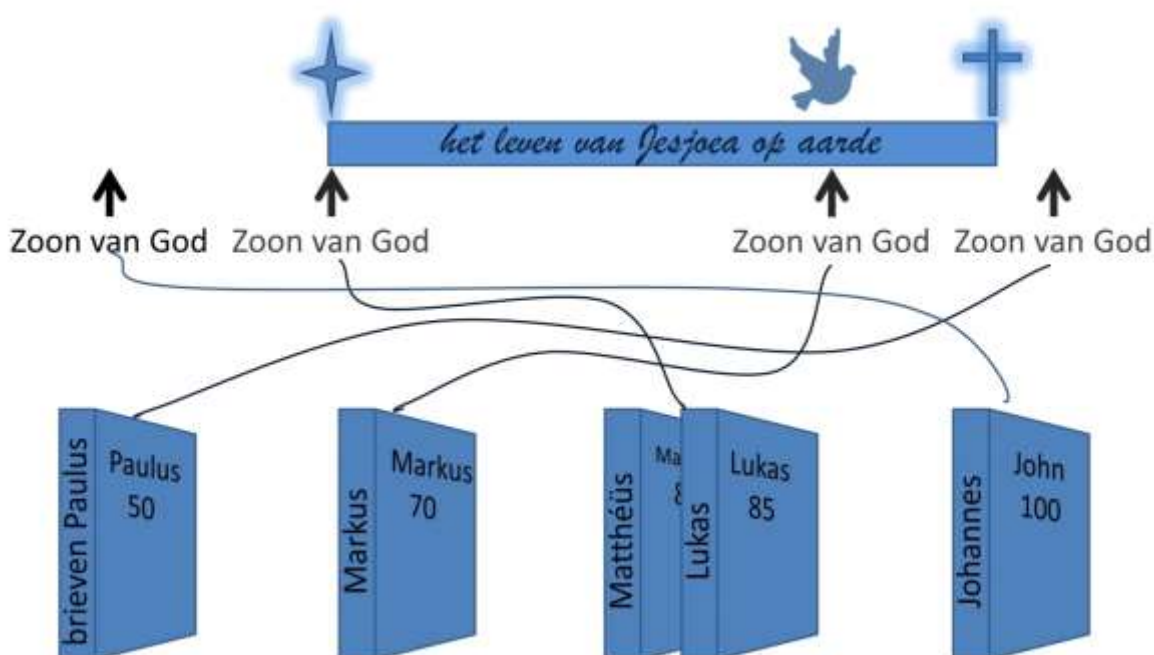
Maar we zijn onderweg van Jeruzalem naar Athene.

Zo'n 15 jaar later verschijnen de evangeliën van Matthéüs en Lukas. In beide evangeliën is het nog iets eerder dat Jesjoea *zoon van God* wordt genoemd, namelijk bij zijn geboorte. Over de geboorte hebben Paulus en Markus het niet gehad, daarover wordt pas een halve eeuw na Jesjoea's dood gesproken.

Het boek Lukas, geschreven in dezelfde tijd als Matthéüs is heel direct als het gaat om de geboorte van Jesjoea: God maakte de maagd Maria zwanger zodat haar zoon ook de zoon van God was. Jesjoea is daar dus letterlijk deels Goddelijk. De engel Gabriël zei tegen Maria:

Lukas 1:35: De Heilige Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwten. Daarom ook zal het Heilige Dat uit u geboren zal worden, Gods Zoon genoemd worden.

Dus in het jaar 85 krijgt Jesjoea zo'n dertig jaar eerder in zijn leven de status *zoon van God*, vóór zijn doop en vóór zijn opstanding.

En omdat in Matthéüs Jesjoea al bij zijn geboorte zoon van God is, kan het ook niet anders dan dat die hemelse stem bij Jesjoea's doop in Matthéüs fundamenteel verschilt van wat er eerder is verteld, in Markus. In Markus sprak de stem direct tot Jesjoea: *U bent Mijn geliefde Zoon*. Maar in Matthéüs hoeft God dat niet tegen Jesjoea te zeggen, want Jesjoea wist dat al, hij was al zoon van God vanaf zijn geboorte. Dus zegt de stem in Matthéüs:

Matthéüs 3:17: Dit is Mijn geliefde Zoon, in Wie Ik Mijn welbehagen heb!
God spreekt hier tot het publiek, niet tot Jesjoea.

Naarmate de tijd verstreek, beviel deze opvatting ook niet. Want goden werden toch niet gebóren. De godenzoon Jesjoea zou toch al bestaan moeten hebben vóór zijn verwekking?

En dan schrijft weer iemand een Evangelie, dat we kennen als het Johannes-evangelie. En in dat laatste Evangelie, dat ergens aan het einde van de eerste eeuw is geschreven, is Jesjoea's status als *zoon van God* nog verder terug in de tijd geplaatst, naar een tijd vóór zijn verwekking. In dit Evangelie verschijnt Jesjoea als het meest verheven: Hij wordt zélf een god.

Maar zoals in de Romeins-Griekse wereld gebruikelijk voor godenzonen, is Jesjoea niet de grootste god in de hiërarchie van goden. Hij was bij God. En volgens het Johannes-Evangelie zegt Jesjoea: *Ik ga heen naar de Vader; want Mijn Vader is meer dan Ik* (Johannes 14:28). De schrijver doet zijn uiterste best om te laten zien dat Jesjoea minder is en ondergeschikt is aan de Vader. Met andere woorden: Jesjoea is een mindere god in de hiërarchie van goden.

Met Johannes zijn we in Athene aangekomen: Jesjoea is een godenzoon geworden.

Omdat Jesjoea in het laatste Evangelie een godenzoon is, al vóór zijn geboorte, is het voor de schrijver ook helemaal niet nodig om iets bijzonders te zeggen over Jesjoea's geboorte of over zijn doop. Die verhalen zijn helemaal niet relevant voor een godenzoon.

Er is nog een opvallend verschil: in de eerste drie Evangeliën is Jesjoea's centrale boodschap: bereid je voor op het komende koninkrijk van God, hier op aarde, je zult er zelf getuige van zijn.

Maar ten tijde van het Johannes-Evangelie is iedereen van Jesjoea's generatie gestorven en is het duidelijk dat die beloften niet zijn uitgekomen. Daarom is het koninkrijk dat in Johannes wordt beloofd geen aards koninkrijk meer zoals in de eerdere Evangeliën, maar een hemels koninkrijk. Moet je opnieuw worden geboren om het te zien (Johannes 3:3), gaat het over een eeuwig leven in plaats van een aards leven (Johannes 3:16).

De visie van Johannes is de standaard geworden voor christenen. Maar het was niet zoals de eerste christenen er tegenaan keken. Het staat heel ver af van het nederige begin van Jesjoea zoals dat in Markus wordt verteld.

Zoals je weet, bleef het hier niet bij. Er is nog honderden jaren strijd geleverd over alleen al de vraag naar het wezen van Jesjoea: was hij nou God of was hij nou mens of iets er tussenin? Er waren tientallen verschillende opvattingen en dus ook christelijke secten. En die maakten ruzie en vermoordde elkaar, alleen al hierom! Totdat keizer Constantijn al die

onrust in zijn rijk zat werd en de christenen dwong om het met elkaar één te worden, zo aan het einde van de vierde eeuw. Die geschiedenis ken je.

| Ik denk dat het nu tijd wordt om terug te keren, *t^esjoevá* te doen. Terug te lopen van Athene naar Jeruzalem. We zijn al op die weg, laten we die weg verder lopen, naar Jeruzalem, naar Israël. *Want welk groot volk is er waar de goden zo dichtbij zijn als Addonáj, onze God, bij Israël is, altijd als zij tot Hem roepen?* (naar Deuteronomium 4:7)

| En laten we achter ons laten de afgoden, godenzonen, messiassen en terugkeren tot de Eeuwige, want *Addonáj, Hij is God, er is niemand anders dan Hij alleen!* (Deuteronomium 4:35).